

Parti VI : épilogue tiré de Joachim Vadianus,
Gallus Pugnans, 1514

Atelier de traduction du Groupe de théâtre antique

Université de Neuchâtel, CLAM

C. Aeby, N. Aeby, M. Cario, M. Durham,

P. Jacsont, S. Moy, I. Muminovic, É. Paupe,

J. Rafael Ribeiro da Silva, R. Richard. P. Schwab

Semestre de printemps 2020

Lichenor parasitus, loquitur.

Lichenor

Lichenor   Ehodum Spectatores, quidnam est, quod adeo dispalescitis
unius hominis inepta, & nimis in levissima re gravi sententia saturi? numquid
5 & vos quicquam estis bona Minerva, bonoque Genio his subijuncturi quae No-
mothetes attulit? State paullulum obsecro & quantum in multorum consiliis
frugis extet perdiscite. Vetus est sententia, Neminem unum omnia noscere, &
hoc itidem percelebratum. Sape etiam est olitor valde oportuna locutus. Para-
situm me noscitis Lichenora, qui Parasitando multis iam annis ventrem pavi
10 meum, & alienum cibum ceu musculus quidam semper edi, nullorum edacitate
unquam victus, vestibisque ut videtis non plane sumptuosus, nec plane sor-
didis amictus. Qui consiliis haudquaquam malis, levi adolescentiae saepe sup-
petiatum affui. En ego si nemo ex vobis aliud est dicturus, quid sentiam ipse
eloquar, esto non multum amplius loci mea sententia, habitura sit, propterea
15 quod absunt partes, dicam tamen quod dicturus antea fueram, quanquam me
fortassis ut hominem semissem, nihil ad rem dicere posse, existiment non nulli.
Non enim barba, nec pallio, nec pallore in faciem inducto Cimino, prudentiam
ostento, id quod solent multi, Sed Lichenora me & ore & habitu profiteor, quid
mihi abscondita, intra calviciem, & calvam hanc calvariam, mea mens, secum
20 saepe mussitet, quod non omnibus est in aperto. Idcirco Lichenora audite con-
tendite, paulumque ipsi date morae, quo se a screatu liberet, ne raucus Orator
appareat, Hem, hem, Ho, oho, Pfhui. Ah male ex gutture habeo, ob hesternum
acre & immaturum vinum, quod mihi Saturio combibo & convivator meus in
coena dedit. Verum vos spectatores non vocem sed verba pensabitis. Audistis
25 hodie, quid conductus donis animus possit, quantumque muneribus suscitatae,
vires incrementi sumant. Philonicum ego his quattuor annis proximis, quibus
mihi est familiaris, nunquam gravius loquentem audivi, & eo viso primum an
Philonicus esset dubitare cocepi, Cum enim una sumus in coena, salibus me

---

6 consiliis] cosiliis 7 extet] exstet 8 oportuna] opportuna 11 unquam] umquam 12
haudquaquam] haud quaquam 15 quanquam] quamquam 16 non nulli] nonnulli 20
quod] 24 coena] cena 26 sumant] summant 26 quattuor] quatuor 27 nunquam]
numquam 28 cocepi] occoepi 28 coena] cena

Le parasite Lichenor prend la parole.

Lichenor

Lichenor   traduction

& lepore parasitico multo est urbanior, & ea ludit, quae elegans solet Pan-
 30 tomimus. Cum obaeratus praemiis loquitur, talis est quem audistis. Magnae
 primum artis esse mihi videtur, variare posse vultum & cum sapientia est opus,
 sapeintis pellem induere. Euthymus ipse, paulo gravior cum domi est, & si me
 amet, non tamen levitate superat, Ast animum exhilarat meis ineptiis suum,
 tu inde atratos & bicolores codices minus moleste volvere queat, Quem heri
 35 fere haec dicturum olfeci, quae hocide dixit, multum enim sudoris in chartis
 reliquerat, antequam potaret, quod si tot horis non dormisset, perturbasset or-
 dinem & susceptis donis nequaquam fecisset satis. Nomothetes, qui legibus suis
 barbatorum hominum sapientiam adnexuit, idem in Gallorum Gallinarumque
 lite referendum putavit, quod refertur, dum maximi principis in maxima di-
 40 scordia sunt, nimis in frivolis rebus studiosus. Verum quid ego hos imprudens
 enumero Spectatores? Si mihi non imputatum fuisset prae caeteris clamanti,
 in haec verba, ut in animum venerant, pronuntiassem. Gallos & Gallinas cum
 Capis, quia nihil apud eos aeris est, quo litis sumptibus satis fieri possit, in
 coquinarium carcerem coniiciendos existimo, ibique retinendos donec rerum
 45 omnium ambiguitas excussa pateat. Sponsio enim in tam volucris genere non
 est tuta. Quod si humanos animos, mendacibus ausis, & insultu temerario, agi-
 tare & ludibrio habere visi fuerint & sapere velle in alieno genere videri, Censeo
 breviter ea poena puniendos, ut sensim eis, Pinna post pinnam, & post plu-
 mam pluma, radicitus evellantur, prius ipsis jugulatis, & in bullientem aquam
 50 immersis. Post vero in omnium Spectatorum oblectationem assentur partim
 & elixentur, partim comminutis ossibus & pulpis, in sapidi iusculi liquorem
 conterantur, quod pro salute multorum fiat, felixque sit & faustum toti tur-
 bae, & haec quidem sunt, quae dicta volui, Qua sententia Spectatores, Multum
 vobis accessisset commodi, Nihil enim praeter nugas & nebulas Galli, Gal li-
 55 naeque, garritidarunt, adauctas causidicorum versutia, latiore suco, quorum
 hodie tantus clamor fuit, ut adventans ego Pharmacopolas me audire putarim.
 Et profecto credidi esse aliquem, qui vivum serpentem, aut lacertam viridem,
 aut Araneolum voraturus esset, sed clamore falsus sum, & frustratus etiam ad
 finem meo voto, Dii perdant trepidos Parasitos, & ubi res postulat ad loquen-

---

32 Euthymus] Ethymus 35 haec] hac 36 dormisset] dormiisset 39 principis] prin-
 cipes 41 prae caeteris] praecaeteris 42 pronuntiassem] pronunciassem 44 coniicien-
 dos] coniciendos 49 bullientem] bulientem 52 felixque] foelixque

60 dum Creperos. Iam Gallis, Gallinis, & Capis vesceremur. Iam potaremus ex
 Symbolo, promptumque erat saginari nos maligni generis obitu. Nec ullus nos
 Legirupas dicere fuisset ausus, quod rem civilem cruore clausissemus. Nemo
 enim Pullis, Gallis, Gallinisque & Capis enectis, libentius victitat, quam hi
 qui penes se summum legum arbitrium locatum esse autumant. Videte quan-
 65 tum neglexerimus silendo commodum, Frustra iam labia tergitis, qui angimini
 fame, frustra vacuum deglutitis, desiderium vestrum latius hoc in loco exsatu-
 rari non potest. Consulat igitur sibi quisque domi, & captivi generis faciat sibi
 quisque copiam, pro conditione. Ego Euthymum adibo, quem Gallis suis domi
 male consulere habeo compertum, ut Philonicus quoque male Gallinis consulit.
 70 Utrimque enim deplumantur iam, & ad Culinam destinantur, laetitiam facturi
 avidis faucibus. Illic ego viscera distendam, & ut me pinguiorem Giggulirus fa-
 ciat curabo. Bibamque adeo, ut Vaternosum me tota familia putet. Valetate vos.
 Et posthac, si huc litigatum Galli, Gallinaeque pervenerint, quid censendum
 sit, me Iudice, memoriae commendate.

---

62 ausus] aufus   66–67 exsaturari] exaturari   70 Utrimque] Utrinque   73 posthac]
 post hac

